

7. Єфімова В. М. Здоров'язберезувальні технології у контексті педагогічний досліджень / В. М. Єфімова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – №1. – С.57–60.
8. Журов В. Вступ до сміхотерапії / В. Журов // Психолог. – 2011. – №13. – С.15–16.
9. Легар Ю. Сміх замість ліків, або врятує сміхотерапія / Ю. Легар // Психолог. – 2012. – №23. – С.54–56.
10. Сміхотерапія в «Ромашці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dnz-romashka.at.ua/news/smikhoterapija_v_romashci/2016-10-06-285
11. Сміхотерапія: з посмішкою по життю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://netishundnz9.jimdo.com/>
12. Титаренко С. А. Покращення психічного здоров'я дітей дошкільного віку засобом сміхотерапії / С.А. Титаренко, Д.О. Заяць // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2014. – Вип. 118(3). – С. 273–275. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2014_118%283%29__67
13. Федій О. А. Естетотерапія: навч. посіб. для студ. вузів / О. А. Федій. – К. : ЦУЛ, 2012. – 304 с.
14. Феменологія сміху : контури інтерактивної сміхотерапії / Ю. Максименко, О. Ткачук // Психологія і суспільство. – 2015. – №1. – С.110–113.
15. Шишкова Т. Л. О смешном всерьёз : развитие чувства юмора у детей / Т. Л. Шишкова // Чтобы ребёнок не был трудным. – М.: Лепта Книга, 2006. – 624 с.

Сонник Ю.А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Зімакова Л.В.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МУЛЬТФІЛЬМІВ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті висвітлено сутність комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників. Досліджено значення та особливості роботи з мультфільмами в напрямі активізації комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників. Наведено комунікативно-мовленнєві моделі сучасних мультфільмів.

Постановка проблеми. Суспільство вимагає виховання людини нового типу, яка здатна швидко реагувати на зміни, пристосовуватись до них, комунікувати, знаходити спільну мову з оточуючими та вміти активно взаємодіяти з ними в різних комунікативно-мовленнєвих ситуаціях. Ці вміння передбачають тривалий процес їх формування. Дошкільний вік виступає тим періодом, коли, при правильному керівництві з боку дорослих, дитина швидко та невимушено набуває їх та культивує впродовж всього подальшого життя. На сучасному етапі

існує проблема свідомої заміни комунікації дорослого з дитиною на перегляд мультфільмів малюком: спочатку так зручно «зайнятому» дорослому, а потім «мультики» замінюють дитині дорослого співрозмовника. Часто дорослий стає нецікавим для дитини як джерело інформації, позитивних емоцій, вражень тощо. У такому випадку, на нашу думку, комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини відбувається за зразком моделей діалогу героїв мультиплікаційного фільму, їхнього лексичного насичення та граматичної будови.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що потенційні можливості мультфільму у формуванні комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників досліджували М.С. Аромаштам, С.Д. Безклубенко, О.В. Биковська, А.М. Богуш, О.В. Зоценко, В.В. Іткін, К.Л. Крутій, О.І. Маховская, А.В. Мудрик, М.В. Сітцева, М.О. Федорець.

Мета статті полягає у дослідженні впливу мультиплікаційних фільмів на формування комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Людина є соціальною істотою, яка не може повноцінно жити і розвиватись поза межами соціуму та будучи ізольованою від будь-яких контактів та взаємодій з іншими людьми. Дитина із самого народження потрапляє в соціальні умови існування, в яких вже створені певні шаблони та правила взаємодії людей, які дають можливості до вільного розвитку кожної особистості. Таким чином, завдання дитини – оволодіти системою побудови взаємодій та контактів з оточуючими.

Комунікативно-мовленнєвій діяльності належить визначальна роль саме в дошкільному віці. Адже, в цей період дитина оволодіває азами взаємодії з іншими людьми, входить в соціум, вчиться самореалізовуватися в процесі комунікації. Здобуті навички залишають свій відбиток на всю подальшу діяльність дитини та створюють відповідно позитивну чи негативну налаштованість на процес спілкування. Проблема комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників не є новою, і особливо актуальною вона виступає в сучасних модернізаційних процесах та стрімких інформаційних переворотках, коли від дорослих та дітей вимагається володіння комунікативними вміннями, зокрема, швидко встановлювати та підтримувати контакти, орієнтуватися у потоці інформації та вміти самостійно здобувати необхідні знання.

Так, на кінець старшого дошкільного віку діти оволодівають такими комунікативно-мовленнєвими вміннями як: мають уявлення про світ дорослих, їх взаємини між собою, усвідомлюють правила поведінки у соціумі; переносять моделі соціальних взаємин у гру; усвідомлюють необхідність спілкуватися відповідно до завдань комунікативної ситуації; вміють аналізувати й оцінювати комунікативні контакти з однолітками і дорослими.

А.М. Богуш стверджує, що у процесі спілкування з дорослим перед дитиною постають комунікативні мовленнєві завдання, що передбачають реактивну (відгукнутися на звертання) та ініціативну (першою звернутися до дорослого) мовленнєву дію. У виникненні комунікативного мовленнєвого завдання, що передбачає ініціативну мовленнєву дію, вирішальну роль відіграє спеціалізоване мовлення дорослого, адресоване дитині [1, с. 42].

Дорослий спонукає до комунікативної взаємодії, підтримує інтерес, що виникає у дитини та спрямовує його, надаючи еталонні зразки спілкування, які, в подальшому, виступають основою для побудови дружніх відносин зі співрозмовниками. Щоб проявити себе в комунікативно-мовленнєвій ситуації дошкільник має не лише володіти сумою знань про те, як правильно вимовляти слова, скласти граматично правильно речення та мати гарний запас слів, перш за все, має бути позитивна налаштованість на взаємодію, сформоване вміння слухати мовця та реагувати на комунікативні завдання, що виникають у ході спілкування.

У дошкільника, який перебуває в гармонії із собою, дорослими та навколишнім світом комунікативно-мовленнєвий розвиток відбувається швидшими темпами та не викликає спротиву з боку дитини. Специфічно дитячі види діяльності є близькими дитині, вони не залишають її байдужою, спонукають розкритися у спілкуванні – поділитися власними враженнями, переживаннями, діти коментують те, що вони роблять, висловлюють емоційно-оцінні судження.

Відомо, що дошкільники у процесі комунікативно-мовленнєвої діяльності з дорослими та однолітками виявляють неоднакові рівні комунікативної активності. Ініціативні, товариські дошкільнята виявляють інтерес до комунікації, вони прагнуть оцінки з боку інших, краще орієнтуються у навколишньому. Взаємне спілкування, позитивно забарвлені контакти сприяють розвиткові ще більшої комунікативності. Дорослий виступає для дитини носієм загальнолюдських вимог, правил, оцінок, саме він знайомить з такими категоріями, як заохочення, зауваження, заборони. Комунікативна активність дошкільнят є основою для налагодження взаєморозуміння у процесі спілкування.

У тому випадку, коли комунікативна здатність у дошкільників слабо виражена, це ускладнює спілкування з людьми, як наслідок, дитина стає замкнутою, неконтактною та неініціативною, коло людей, з якими вона спілкується звужене.

Лише двосторонній комунікативний контакт, за якого дитина виступає центральним об'єктом уваги і поваги, формує позитивне ставлення до самої суті комунікативно-мовленнєвої діяльності, а як наслідок – доброзичливість у ставленні до співрозмовника, комунікативність та толерантність.

Комунікативна активність як багатогранне явище залежить від ряду факторів, вирішальним з яких виступає позитивна налаштованість на комунікацію, що формується на початкових етапах спілкування. Важливо, щоб дитина була впевнена, що її підтримають та розділять її життєві переживання. Визначення рівня комунікативної активності дає змогу побудувати індивідуальний стиль спілкування з кожною дитиною. Не варто забувати про те, що діти дошкільного віку потребують значної уваги з боку дорослого, і за її відсутності можуть бентежитися, у подальшому уникати комунікації, закриваються в собі. Таким чином, комунікативно-мовленнева діяльність є неможливою, якщо одна із сторін проявляє пасивність та байдужість. Учасники спілкування повинні бути позитивно налаштовані та прагнути до взаємодії із співрозмовником.

Оволодівши правильними зразками літературної мови та культурою мовлення, дошкільник не зіткнеться з проблемою нездатності висловити свої почуття і переживання у комунікативно-мовленнєвій ситуації. Дитина зможе дібрати доцільні виражальні засоби та способи їх передачі співрозмовнику, тим самим налаштовуючи співрозмовника на активну взаємодію. Проте, дбаючи про формування мовленнєвої компетенції дошкільника, слід акцентувати увагу не на здобутті конкретних знань чи навичок, а на їх практичне застосування.

Дитина дошкільного віку виявляє гостру необхідність до щоденного спілкування з дорослими та дітьми. Позитивні результати такої взаємодії будуть проявлятися лише тоді, коли буде сформована комунікативно-мовленнева компетенція.

З'ясуємо тлумачення досліджуваного поняття «комунікативно-мовленнева компетенція». Найбільш змістовним, на нашу думку, є формулювання А. Богущ – це комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування у конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватись у ситуації спілкування, ініціативність у спілкуванні [2, с. 20].

Орієнтуючись на дане визначення, можемо стверджувати, що комунікативно-мовленнева компетенція – це сукупність вмінь, навичок та особистісних якостей, які дають змогу організовувати успішну взаємодію між учасниками спілкування; позитивна налаштованість до співрозмовника та бажання організувати особистісне спілкування із користю для всіх учасників процесу. Дошкільник кожного дня потрапляє в комунікативні ситуації, в такому випадку, вміння знайти вихід та зорієнтуватися в мовленнєвому середовищі виступає показником сформованості комунікативно-мовленнєвої компетенції.

Досить часто можна спостерігати підміну понять «комунікативно-мовленнева діяльність» і «розвиток мовлення», в зв'язку з чим,

дошкільник виступає обмеженим, не відбувається гармонійний розвиток особистості. Адже акценти робляться на правильності звуковимови чи граматично правильної побудови повних речень, при чому ігнорується розвиток комунікативних умінь – дитина не вчиться налагоджувати взаємодію, діяти в конкретній комунікативній ситуації, проявляти свої емоції та сприймати чужі.

Формування гармонійної особистості дошкільника передбачає комплексний підхід до мовленнєвого розвитку, показником успішності в такому випадку виступає сформована комунікативно-мовленнєва компетенція. В той же час, застосування в міжособистісній взаємодії не мовленнєвих засобів спілкування може виступати її основою. Діти дошкільного віку наділені індивідуальним психотипом, виховуються в різних сім'ях, мають власне бачення еталонних зразків взаємодії та прояву себе. Як наслідок, вони по-різному сприймають інформацію та відтворюють її. Дехто надає перевагу великій кількості жестів, ігноруючи мовленнєвий супровід, інші ж – жестикулюють неактивно, як варіант – багато говорять і багато показують жестами. Завдання педагога в даній ситуації, опираючись на ці особливості, правильно організувати процес формування комунікативно-мовленнєвої компетенції.

Стрімкий розвиток мережі засобів масової інформації передбачає з'ясування та осягнення її впливу на особистість дитини. Цілком закономірно, що за умов інформаційного суспільства, сучасних педагогів і батьків турбує нова ситуація, що склалася в навчанні та вихованні дошкільнят. Це пов'язано з тим, що створюється комунікативно-освітнє середовище нового типу, яке ґрунтовно відрізняється від минулих років. У традиційному суспільстві на становлення особистості дитини впливали такі соціальні інститути, як сім'я, дошкільний заклад, однолітки, мас-медіа (різні засоби масової інформації); ідеологічні концепції: політичні, релігійні, тощо. Однак із становленням інформаційного суспільства на перше місце виходять засоби масової інформації, сім'я втрачає роль найважливішого агента в процесі входження дитини в систему суспільних відносин.

У комунікативно-освітнє поле дитини стрімко увійшов і закріпився як агент комунікації – мультиплікаційний фільм. Мовою яскравих художніх образів, посилених музичним супроводом та виразним мовленням персонажів, мультфільми доносять до дитячої свідомості значну кількість інформації не науковим, а мистецьким шляхом. Звідси зрозуміло, що інформаційна наповненість мультфільму пов'язана з характерологічним, особистісним та соціальним становленням дитини.

Моделі спілкування, види та типи діалогів, лексику дуже часто діти пізнають не завдяки спостереженням за комунікативно-

мовленнєвою поведінкою оточуючих дорослих та дітей, а через екранізовану її модель. Мультфільм, а не дорослий, транслює сучасній дитині лексеми, мовленнєві конструкції, мовленнєву експресію тощо. Проте, навіть в такій ситуації дорослий може вплинути на комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини, хоча й опосередковано, батьки і педагоги можуть контролювати процес перегляду анімаційного фільму, а саме, дібрати гарно озвучений та відповідний вікові мультфільм, який би сприяв всебічному розвитку дитини.

Починати роботу слід з того, щоб навчити дитину встановлювати контакт, проявляти ініціативу та підтримувати позитивний тон спілкування, виходячи з інтересів співрозмовника. Діти старшого дошкільного віку вже здатні помічати як чужі, так і свої недоліки. Вони на цьому активно наголошують та мають загострене почуття «правильності мовлення».

Мова супроводжує дошкільників щоденно, чим би вони не займалися – діти коментують дії інших та свої власні, слухають та говорять: діляться враженнями, задають питання, з'ясовують значення слів, відкривають для себе світ звуків та речень.

Дошкільники дуже чуттєві, хоча на перший погляд це непомітно. Вони «читають» настрій та емоції інших, бачать, коли людина розчарована чи радісна, збентежена чи спокійна, на підсвідомому рівні, вони знають, коли можна щось попросити, а коли краще зачекати. Звичайно, їм ще важко переборювати свою дитячу натуру та пильнувати за власними емоціями. Однак, саме в період дошкільного дитинства вони найбільш здатні формувати ці вміння. Поширене явище, що навіть дорослі люди не завжди ведуть себе тактовно, не знають що сказати чи не вміють промовчати, не можуть налагодити комунікативні контакти, а це значить лише те, що в потрібний момент дитинства їм не допомогли, не підказали або просто проігнорували їхню цікавість та активність.

А.О. Немирич стверджує, що мультфільми в буденній свідомості сприймаються як невід'ємний складник дитинства, засіб розвитку та розваги підростаючої особистості, формування реалістичного та оптимістичного світосприйняття. З психолого-педагогічного боку така точка зору допустима, адже мультиплікація є особливим жанром екранного мистецтва, де аудіовізуальний ряд адаптований саме для дитячого сприйняття: дитячі мультфільми яскраві, образні, емоційно збагачені. Саме з причини, що діти не володіють необхідним рівнем знань і відповідно не мають життєвого досвіду, оточуючу дійсність вони легко сприймають за допомогою аудіовізуальних образів та відчуттів [3, с. 10].

Перегляд мультфільму дає цілий арсенал методів для формування комунікативно-мовленнєвої компетенції дошкільника. За змістом мультика доцільно провести бесіду, відтворити та програти в ролях

певну комунікативну ситуацію, яка найбільш зацікавила дитину, закріпити нові слова та мовні звороти. Закономірно, що після перегляду, дитина тут же візьме до рук папір та олівці і зобразить все, що вона побачила, і, звичайно ж прокоментує, опише і навіть дофантазує, оцінить поведінку героїв, а якщо ще й підтримати дитину, «підіграти» їй та попросити зобразити мультик невербально, жестами, то це, в свою чергу, буде безпосереднім показником формування комунікативно-мовленнєвої компетенції. Найбільш цінним в такому випадку є невимушеність, відсутність суперечностей дитячій природі.

Цікавою формою роботи за змістом мультфільму може виступити створення віртуального діалогу з улюбленим персонажем, або ж, навпаки, з тим, якого дитина недолюблює. В такому випадку дошкільник непомітно сам для себе буде вчитися організовувати комунікацію з іншими, навіть якщо це не завжди приємно, буде вчитись долати негативні моменти у спілкуванні.

Як варіант, можна запропонувати дитині скласти пісеньку чи віршик за мотивами улюблених мультиків, хай не завжди дошкільники в змозі підібрати доречну риму чи правильно поєднати слова, але вони вчаться створювати мовленнєве оформлення власних думок і переживань.

Досить часто діти настільки захоплюються мультиплікаційним персонажем, що прагнуть мати одяг, розмальовки, іграшки, наліпки – практично все із його зображенням. І цей факт можна використати із користю для дитини. Отримавши такого бажаного улюбленого героя у вигляді іграшки, дитина, безсумнівно, буде створювати численні діалоги, поміщати його у комунікативні ситуації, з якими стикається щодня, ділитиметься найсокровеннішим. Мудрий дорослий підтримає дитину, буде разом з нею розігрувати міні-сценки та робити для себе висновки, що дитину турбує, в який момент спілкування вона почувається невпевнено чи не знає, що сказати, адже вона переносить на дії улюбленого героя свої власні. Дошкільник має бути підготовлений до комунікації в різних життєвих ситуаціях, адже досить часто невдачі, які спіткали ще в дитинстві супроводжують все життя, стаючи важким тягарем та бар'єром на шляху до взаємодії з іншими.

Досить часто, спілкуючись з дітьми, дорослі помічають у їхньому словниковому запасі такі слова, значення яких самі не знають, або ж не використовують у своєму мовленні. Виникає цікавість, де ж діти їх почули і хто навчив використовувати їх, до того ж, доречно певній комунікативній ситуації. В більшості випадків знаходимо пояснення цього явища в мультфільмах. Дошкільники дивляться їх не пасивно, а всотуючи кожне цікаве для себе слівце та активно оперуючи ним, вони збагачуються не лише на емоційному рівні, а й на мовленнєвому. Так, поціновувачі мультика «Тачки» (переважно хлопчики) вільно

застосовують слова «гран-прі», «шоу», «фанати». Мультік «Софія Прекрасна» викликає захват у дівчаток, які після перегляду дивують своїми висловлюваннями, як от : «тіара», «амулет», «візит», «підземелля», на солодкі коктейлі вони говорять «смузі»; слова «вечірка», «кристалізація» запам'ятовуються із «My little pony». Діти люблять повторювати почуті вигуки (з характерною для улюбленого персонажа інтонацією) – «Ух-ти! Та-да-м!». Іноді у відповідних мовленнєвих ситуаціях це словосполучення – «Кришталева імперія» («My little pony»), «Клуб пригод для Принцес» («Софія Прекрасна»), «Кристал світів» («Ніндзяго») або навіть цілі речення – «Ти її полюбиш, якщо пізнаєш краще», «Час вирішує все». Почувши іноземне слово в мультику, дитина виділяє його з поміж інших та міцно засвоює. Так назва мультіка «Холодне серце» перетворюється в мовленні дитини на «фроузен». Не виняток коли діти наслідують і так звані неіснуючі, вигадані слова «привидоцикл», «глибокамінь». І звичайно ж, головні герої у дитячих іграх перетворюються на мультиплікаційних: Мінімум, Клівер, Ембер, Тілі, Папус, Сімка, Нолик, Молнія Маквін, Ельза та багато інших.

Цінними для дитини виступають ті мультфільми, що містять в собі моделі комунікативно-мовленнєвої діяльності, показують як позитивні, так і негативні моменти у спілкуванні, вчать діяти, долати перешкоди, збагачують дитяче мовлення. Розглянемо це на прикладі популярних мультфільмів 2016 та 2017 років.

Моделі комунікативно-мовленнєвої діяльності у мультфільмі «Бебі Бос» (2017, США): спілкування з дорослими членами сім'ї (мамою і татом): у мультфільмі зображено щоденний ритуал засинання Тіма – 3 казки, 5 обіймів і пісенька, які є особливо цінними у житті хлопчика та який він вважає особливо цінними; сварка з батьками – домашній арешт «Будеш сидіти вдома зі своїм маленьким братиком!»; бар'єри у спілкуванні з дітьми (меншими за віком): яскраво відображено перше знайомство з братиком, де спостерігається невідповідність поведінки хлопчика до очікувань батьків «А як же я?» – питання, що турбує хлопчика. Під час виникнення конфлікту між братиками та його розв'язання батьками «Заладив одне й те ж. Ти нічого не знаєш! Ти поводиш себе як немовля! Краще б ти не народився. Краще б ми не зустрілися! Познайомишся ближче – полюбиш. Всі дітки різні, кожен – особливий. Мені не все одно, без тебе я не справлюсь, ти мені потрібен, з нас виходить гарна команда. Мене навчили ділитися – я віддаю тобі свою любов. Я буду поряд. Ми з тобою залишимося братами назавжди». Розкривається поняття «поводити себе, як справжні брати»: старший брат годує немовля, одягає, читає казки, грається – «Гарні відносини – це так складно!» У мультфільмі демонструється типова модель поведінки начальника (боса): виражається в специфічних висловлюваннях та манері поведінки: «Ти нічого не розумієш в бізнесі.

Немає часу. Прийняти міри. Виробництво, конкуренти, тренд сезону, криза, доповідна, діаграма, підвищення, особистий кабінет, фірма BabyCorp». Моделі подолання розчарування: хлопчик «заїдає» власне горе солодощами; висловлювання типу «Нехай вони відвезуть його до магазину і їм повернуть гроші»; надмірні ревності. Прояви елементів «шантажування»: «Віддам плівку лише в обмін на іграшку». Використання образних висловів у мультфільмі: «Вгору йти нелегко, зате який солодкий спуск», «Любові багато і її вистачить на всіх». Мультфільм яскравий, образний, викликає захоплення та співпереживання головним героям мультфільму. Зображується ситуація, яка може трапитися у будь-якій сім'ї – поява нового члена родини. Спілкування Тіма та його братика проходить декілька етапів: розгубленість, повне несприйняття, конфлікт, співробітництво з метою досягнення мети, подолання спільних труднощів, взаємодопомога та підтримка, любов один до одного. Можна спостерігати моделі спілкування, які прийняті у сім'ї, якими керується Бебі Бос у своїй фірмі, як спілкуються між собою діти різного віку. Мультфільм не залишає байдужим, дає підстави для роздумів і дорослим, і дітям. Мультфільм «Бебі Бос» можна рекомендувати для сімейного перегляду, обговорення його моделей з дітьми, запозичення висловів тощо.

Моделі комунікативно-мовленнєвої діяльності у мультфільмі «Балерина» (2016, Франція, Канада): спілкування з дорослими (з вихователем у дитячому будинку): у мультфільмі зображено зневажливе ставлення до дітей сиріт та повне їх підкорення правилам сиротинцю: – Чого ти втупився? – Вибачте, я вас не зрозумів...; сварка між друзями та варіанти примирення: – Ти постійно мене критикуєш, ти найгірший винахідник на світі. – Досить дутися! – Я розчарована. – Дорога моя, пробач мене, будь ласка. Зображено ритуал клятви між друзями. Вживання пестливих слів: – Доброго ранку, сонечко. Дорога моя.

Взаємодопомога друзів у складних ситуаціях, вживання етикетних кліше: – Я обов'язково полагоджу твою скриньку, я знаю, що вона дуже важлива для тебе. – Не варто вдячностей. – Спокійно, ми – команда, ми знайдемо шлях разом. – Не можна відмовлятися від мрії. Спілкування з «ворогом», виникнення конфліктної ситуації та супроводження її грубими висловами: – Не смій мені грубіянити! – Не розкатуй губи! Ти – ніхто, а я – зірка, ти лише вертишся навколо моєї орбіти. Вживання формул мовленнєвого етикету: – Ласкаво просимо, мадам. – Вельми радий. – Привіт, бонжур, як Ваші справи? – Як я радий тебе бачити. – Пробачте великодушно. – Дозвольте відрекомендуватися. – Я був жакливо грубий. – Доброго дня, у вас чарівний фартух. Модель визнання своєї провини: – Пробачте безліч разів, як сильніше сказати «вибачте», я знаю, що це складно зрозуміти, мені дуже соромно. Я була невдячна. Використання образних висловів у мультфільмі: «Твоє майбутнє – у твоїх руках», «Мрії – це не реальність, адже життя складне

і жорстоке», «Ти мені подобаєшся, я готовий з тобою сміятися і плакати». Мультфільм сімейний, музичний, дуже зворушливий, моментами переживаєш за героїв, і так само радієш за них. Він дуже яскравий, цікавий, наповнений зразками поведінки справжніх друзів, взаємодопомоги, сварки і примирення, визнання справжніх життєвих цінностей. Мультфільм залишає позитивні враження, спонукає цінувати людські відносини.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дошкільний вік – сенситивний період у комунікативно-мовленнєвому розвитку. Моделями комунікативно-мовленнєвої діяльності насичені сучасні мультиплікаційні фільми; якісні, глибоко психологічні мультфільми сприяють гармонізації стосунків між людьми. Завдання дорослого використати комунікативно-мовленнєвий потенціал мультфільмів у засвоєнні дитиною особливостей побудови взаємодії з різними людьми. Взаємини з оточуючими виступають наймогутнішим джерелом переживань для дітей, тому слід продумати процес формування позитивних установок на процес комунікації. З цією метою доцільно транспонувати різноманітні варіанти поведінки та мовленнєвих реакцій із мультфільмів у життєві ситуації, найбільш типові для дошкільного віку. Адже створюється комунікативно-мовленнєве середовище нового типу, до існування в якому дитина має бути готова.

Список використаних джерел:

1. *Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови : Підручник / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш / За ред. А. М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.*
2. *Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і практика / А. М. Богуш. – Запоріжжя: Просвіта, 2000. – 216 с.*
3. *Немирич А.А. Дошкольники и современное мультипликационное кино: проблемы и пути их решения / А. А. Немирич // Дошкольная педагогика. – 2012. – № 2. – С. 9–11.*

Сторожева В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н., доц. Ковалевська Н.В.

ФОРМУВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ПРОСТОРОВИХ УЯВЛЕНЬ

У статті розглядаються особливості формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку. Автором здійснено аналіз проблеми формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку у вітчизняній психолого-педагогічній літературі. Висвітлюються особливості методичної роботи з формування просторових уявлень.